

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен “доктор” по: област на висше образование 3.Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.7Администрация и управление, научна специалност 05.02.21 Организация и управление на производството (по отрасли и подотрасли)

Автор на дисертационния труд: Сабина Недкова Георгиева

Тема на дисертационния труд : „Изследване на човешката надеждност в технологични процеси”

Член на научното жури: доц. д-р Маруся Любчева

Актуалност на проблема, разработван в дисертационния труд

Дисертационният труд е посветен на една все по-сериозно налагаща се тема както в научните изследвания, така и в практически план в изучаване на рисковете, възникващи в различни области на обществено-икономическия живот, технологичната и индустриална зона на икономиката, както и непрекъснато реализиращи се екологични рискове, които водят до сериозни последствия за екосистемите. Особено важен аспект на оценката и анализа на рисковете се очертава технологичната зона, поради все по-усложняващите се технологични решения и високоинтелектуално взаимодействие човек-машина/техногенна среда/, в които човешката грешка, респ. човешката надеждност придобиват изключително важно значение. От тази гледна точка актуалността на проблематиката на дисертационния труд трябва да се оцени достатъчно високо. На второ място актуалността се определя и от „стиковия” характер на изследването, което очертава докторанта като широкоспектърен изследовател, добре комуникиращ с различни проблематични изследователски зони и отговарящ на съвременните изисквания за компетентност.

Степен на познаване на състоянието на проблема и творческа интерпретация на литературния материал

Дисертантката показва в работата отлично познаване на литературата, преди всичко публикации в международни списания, където проблемът намира по-висока представителност и изследователски интерес. Достатъчно системно и последователно са очертани различни методи за оценка на технологични рискове, свързано с изследваните от докторантката обекти, както и на човешката надеждност, съотнасяща се пропорционално с надеждността на системите и обектите. Цитираните литературни източници имат достатъчно осъвременен израз, което показва освен познаване на проблема и следене на неговото развитие през последните години. Гаранция за познаване на проблема е и факта, че дисертантката е асистент по дисциплини, съотнасящи се сериозно с оценката и анализа на рискове, а също и факта, че тя е дипломиран магистър в областта на технологичните рискове. Литературните данни са използвани разумно и с перспектива за постигане на нови резултати.

Съответствие на избраната методика на изследване и поставената цел и задачи на дисертационния труд с постигнатите привноси.

Дисертантката е избрала подходящи методи и методология за изследване на обектите – два технологични и един в сферата на услугите, което ѝ дава възможност да търси унифициран подход и модел за оценката на човешката надеждност. Поставените цели са в синхрон с постигнатите резултати – очертаните цели и задачи напълно съвпадат с направените изводи. Правилно подбраните в съответствие с литературата методи,

доразвити самостоятелно правят работата системно подредена и структурирана и достатъчно завършена.

Научни и научноприложни приноси на дисертационния труд

Определено дисертационната работа е принос в общото изследване на човешката надеждност в научно-изследователското пространство. Тя поставя и постига отговор на важен въпрос – може ли и доколко човешката надеждност, пряко отговорна за безаварийното функциониране на технологични системи, да бъде количествено оценена и с възможности за действие на модела независимо от вида на изследваните обекти. Научните приноси са представени в Автореферата и в действителност отразяват значимостта на дисертационния труд и работата на докторантката за развитие на науката в областта на оценката на човешката надеждност като част от оценката и анализа на риска.

- Разработена е Методика за оценка и анализ на човешка грешка и човешка надеждност, която е приложена към процеса на реализиране на критична ситуация на две технологични системи с различни параметри – опасности, критични събития и роля на човешкия фактор. Същественото в разработената методика е нейният унифициран характер и възможността да бъде приложена за всяка система, независимо от нейния характер. Приложен е моделът за пет факторен анализ на личността и е изведена връзката между личностните характеристики на работещите и участието им в технологичните процеси и рисковите елементи.
- Разработен е математически модел на интегралния показател на риска и свързаната с него човешката надеждност, която получава количествено измерение. На основата на този модел е разработена Система за изграждане на нивата на факторите на ЧН и норми за организационна и икономическа ефективност на ЧФ, която определя човешката надеждност в организационен и икономически аспект.
- Формулиран е нов модел на Система за съвместимост на нивата на факторите на ЧН и норми за организационна и икономическа ефективност на ЧФ, като е предложено да се създаде инструмент за оценка на факторите на ЧН по аналогия с икономическите сметки за околна среда, което ще направи възможно създаването на информационна база данни със значим обхват на процеси и технологии.

Безспорен е приложният характер на дисертационната разработка, въз основа на която могат да се правят оценки на човешкия фактор при наемане на работа, особено важно за рискови и високоотговорни професии. Независимо, че не е изтъкнато като отделен принос в работата, това трябва да се оцени именно от гледна точка приложимост на постигнатите резултати. Висока стойност имат изследванията, свързани с директно обследване на работници, заемащи определени реални позиции в системите, обект на дисертацията.

Резултатите от изследването могат да намерят директно приложение в различни технологични и други системи.

Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката е представила три публикации в съавторство, от които в две като първи автор, една в международно списание.

Представени са две публикации от доклади на конференции, в т. ч. с международно участие и две публикации в Сборник от Национална кръгла маса „Морето- граница или врата”

Докторантката е представила и свои участия в разработване на проекти - един по фонд „Научни изследвания” на Университет „Проф. д-р Асеин Златаров” на тема: Изследване на човешката надеждност в технологичните процеси”, който е успешно приключен и Международен проект по СОП „Черноморски басейн 2007-2013г”-

Създаване на междууниверситетски център за управление и оценка на риска за превенция на екологични и технологични рискове в Черно море (IUCRISKMAN), който продължава.

Това участие потвърждава качеството на работата на докторантката в областта на анализа и оценката на рискове и човешка надеждност и е гаранция за нейното бъдещо успешно развитие в тази област.

Мнение, препоръки, бележки

Оценката ми за работата на докторантката е отлична, тя показва характер на добър изследовател, с интерес към сложноорганизираните системи и модели на изследване. За по-голяма пълнота е било възможно включването на повече литературни източници, което обаче няма да промени достойнствата на представения труд. Също така научните и приложни приноси е трябвало да се детайлизират по-отчетливо и разделно, за да илюстрират действителния принос на работата за функционирането на системите и за изследването на ролята на човешкия фактор в тях. По-ясно трябваше да се дефинира приноса за системата за съответствие, защото всъщност тя се явява почти първи опит на установяване на ефективността от превенция на системите в управлението на риска. Дисертантката показва ясна целенасоченост и целеполагане, както и във висока степен умение да анализира и обобщава резултати от изследването.

Заклучение

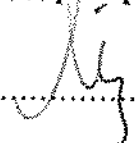
На основание постигнатите от докторантката резултати, напълно съответстващи на целта и задачите на дисертацията, на научните и приложни приноси и публикационния дейност, считам, че дисертационният труд напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“- Бургас за неговото приложение, което ми дава право да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури да гласува положително и да присъди на *инж. Сабина Недкова Георгиева* образователната и научна степен **“доктор”** по научната специалност 05.02.21 Организация и управление на производството(по отрасли и подотрасли).

Дата: 10.05.2015 г.

**ИЗГОТВИЛ
СТАНОВИЩЕТО:**

/доц. д-р Маруся Любчева /

(..........)